

ספריי – אוצר החסידים – ליבאואויטש

משיחת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנהם מענדל

זצוקה לה'ה נבג'ם זי"ע

שניאורסאהן

מליבאואויטש

בעניין עיטה שנילואה במאי פירות

— משיחת אחרון של פסח וש"פ שמיני, ה'תשכ"ו —

ווצא לאור לש"פ אמרו, ט"ו אייר, ה'תשפ"ג

ווצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

777 איסטערן פארקוויי

שנת חמישת אלפים שבע מאות שמונים ושלש לבריאה

שנת הקהלה

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ אמרו, ט"ו איר הבعل"ט — הננו מוצאים לאור חלק משיחות אחרון של פסח וש"פ שמיini ה'תשכ"ו (בעניין עיטה שנילושה במיל פירות), בהוצאה חדשה ומתוקנת, שבה שולב המשך הביאור בעניין זה ב"יחידות" פרטית שהתקיימה בימים הסמוכים, כפי שנרשם ע"פ סרט הקלטה שהגיע לידינו זה עתה.*

*

בתוך הוספה — מכתבים (תדריס מכרכי אגרות-קדושים שמיכנים עתה לדפוס).

*

ווי"ר שנזוכה תיכף ומיד ממש לקיום הייעוד "הקיים ורנו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי יצא".

עוד הנחות בלה"ק

י"ג איריה, ה'תשפ"ג,
שנת הקהיל
ברוגזין, ג.ג.

* ע"י הרה"ת ר' שלום ישראלי שי' חרךוב — זוכות הרבים תלוי בו.

©

Published and Copyright 2023 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5783 • 2023

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס "עוד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיווע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שייחוי

ב"ד. משיחות אחרון של פסח ושבט שמייני, ה'תשכ"ז

— בענין עיטה שנילושה בידי פירות —

בלתי מוגה

א. בנווגע לעיטה שנילושה בידי פירות — הנה בשו"ע של רבינו הוזקן² [שמוסף על השו"ע של המחבר ומבהיר גם טעמי ההלכות שנוגעים לפסקי הדינים³] מבואר שי"ינו יוצאת בה י"ח .. מפני שהיא מצה עשרה, והתורה אמרה לחם עוני⁴. ועוד, שאין יוצא אלא במצב שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ אם לא hei משמרה מהימוץ, כמשנית בס"י תנ"ג" (ועיטה שנילושה בידי פירות, אפילו שהתה כל היום ללא עסק עד שנתפקה, אין זה חמץ⁵).

ולאחרי כמה סעיפים⁶ מוסיף: "עיטה שנילושה ביום עם מי פירות, אף שהיא יכולה לבוא לידי חימוץ (שהרי "מי" פירות שנתעורר בהם מים אפילו כל שהוא, הרי אלו .. מהריהם להחמיר העיטה יותר ממים בלבד .. וקשה לשמרה מהימוץ⁷), אין יוצא בה י"ח אם שמרה מהימוץ ואפאה מיד, מפני שהיא מצה עשרה".

ועפ"ז מובן מודוע לא מספיק הטעם שי"ין יוצא אלא במצב שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ, אלא יש צורך בטעם ד"מצה עשרה" (שaina "לחם עוני") — כי, מצד הטעם עצ"ל מצה שיכולה לבוא לידי חימוץ, היו יכולים לצאת י"ח גם במצבה שנילושה בידי פירות עם מים, ורק בגלל שהיא "מצה עשרה" אין יוצא בה י"ח.

אבל עדין צריך להבין:

איתא בב"י⁸: "ראיתי מי שכותב שאינו יוצא במצבה הנילושה בשמן ויין ודבש בלבד .. לפי שאנו צריכים שימור מהימץ, וכל שאינו מהhimץ אין יוצא בו ידי מצה ..ומי פירות בלבד אין מהhimץין, ודבר נכוון הוא". וכותב על זה הרמ"א בדרכיו משה: "ר"ל דמתעם זה אינו יוצא, אבל בלא"ה נמי אינו יוצא, דהא הוה מצה עשרה".

(1) כולל גם המשך הביאור ב"יחידות"
פרטיה (ע"פ סרט הקלטה).

(5) רסתנ"ג.
(6) שם ס"ג.

(7) שם ס"ג.

(8) ראה "הקדמת הרבנים בני הגאון"
המחבר ז"ל "לשׂוּעָר אֲדֹהֶן".
על לשוופם קו" (שם רסתס"ד).

(4) פ' ראה טז, ג.

ועפ"ז, כיוון שריבינו הזקן כתב כבר ש"אינו יוצא בה י"ח .. מפני שהיא מצה עשרה", מהו הוצרך להוסיף גם הטעם "שאין יוצא אלא במצה שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ"?

בשלמה מ"ש בס"י תנ"ג¹⁰ "דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהם ידי חובתו אם עשאן מצה" — הרי זה בנוגע לדגון שמננו נעשה העיטה, שצ"ל "מאחד מחמשת מיני דגן", ולא מ"מני קטניות וכיו"ב שאין בהםיים לידי חימוץ¹¹; אבל בנוגע לעיטה — הרי גם לולי הטעם שצ"ל מצה שיכולה לבוא לידי חימוץ, אין יוצאים י"ח בעיטה שנילושה במ"פירות מפני שהיא מצה עשרה.

וא"כ, למה הביא רבינו הזקן את הטעם שצ"ל מצה שיכולה לבוא לידי חימוץ, ולא הסתפק בטעם דמצה עשרה — כמו המחבר², שהביא רק הטעם " מפני שהיא מצה עשרה, וקרא כתיב לחם עוני", ולא הביא כלל⁹ הטעם (שהזכיר בחיבורו על הטור) שצ"ל מצה שיכולה לבוא לידי חימוץ? — והרי ידוע¹² גודל הדיקוק בשו"ע של רבינו הזקן אפילו בנוגע לייתור תיבת אחת, וכ"ש כמה תיבות!

ב. ולהעיר, שלדעת המהר"ל¹³, הנה מלבד הציווי ד"לחם עוני"⁴, ישנו גם הציווי "בערב תאכלו מצות"¹²,ומי שיש לו רק מצה עשרה (ישש בה גם מים ולכך יכולה לבוא לידי חימוץ),iacלנה בליל פסח כדי לקיים עכ"פ מצות "בערב תאכלו מצות", אף שלא יקיים מצות "לחם עוני".

ועפ"ז הי' אפשר לברר הטעם שריבינו הזקן הוצרך להוסיף הטעם "שאין יוצא אלא במצה שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ", ולא הסתפק בטעם שאינו יוצא י"ח במצה עשרה — כדי להבהיר שב"עיטה הנילושה במ"פירות" אינו מקיים ב' המצוות: לא מצות "לחם עוני" — " מפני שהיא מצה עשרה", וגם לא מצות "בערב תאכלו מצות" — לפי ש"אין יוצא אלא במצה שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ".

אבל באמת אי אפשר לומר כן — שהרי רבינו הזקן לא ס"ל כהמהר"ל¹³:

(10) ראה גם תורם חמ"ה ע' 74. ושם.

(11) גבורות ה' פמ"ח.

(12) בא יב, ית.

(13) ראה הנמן בלקורש חט"ז ע' 122 הערכה 5 בסופה (משיחה זו).

(9) ויתירה מזה בלבוש שם — שלול

טעם זה: "ולא מטעמא דכל שאינו יכול לבוא לידי חימוץ אין יוצאים בו י"ח מצה .. דהא מ"מ הקמח ה"י יכול לבוא לידי חימוץ אם ה"י נילוש במים, אלא מפני שהוא מצה עשרה כו"ז."

האיסור דאכילת מצה בערב פסח — כדאיתא בירושלמי¹⁴ "כל האוכל מצה בערב פסח כאילו בועל אrosisתו בבית חמיו" — הוא רק במצב שאדם יכול לצאת בה י"ח בלבד.

ולפי דברי המהר"ל הנ"ל שמי שיש לו רק מצה עשרה, יأكلנה בלילה פסח כדי לקיים עכ"פ מצות "בערב תאכלו מצות", אסור לאכול בערב פסח גם מצה עשרה (שיש בה גם מים ולכך יכולה לבוא לידי חימוץ), כיוון שאינו יכול לצאת בה י"ח "בערב תאכלו מצות".

וכיוון שריבינו הוזקן פוסק להריה שבערב פסח מותר לאכול מצה עשרה¹⁵ [ואינו מחלוקת¹⁶ בין מצה שנילושה בידי פירות בלבד (שגם לדעת המהר"ל מותר לאוכלה בערב פסח, כיוון שאינה יכולה לבוא לידי חימוץ), למצה שנילושה בידי פירות עם מים¹⁷], עכ"ל, שאינו סובר כדעת המהר"ל ש"בערב תאכלו מצות" הוא ציווי בפ"ע שאפשר לקיימו גם ע"י אכילת מצה עשרה שאינה "לחם עוני".

[ורק בדוחק י"ל שריבינו הוזקן כתב את ב' הטעמים הנ"ל באופן שיתאים גם לדעת המהר"ל, למורות שלא ס"ל כוותי (כפי שמצוינו דוגמתו בכו"כ מקומות בנגלה דתורה)].

ג. לכארה יש לומר, שריבינו הוזקן הוצרך להוסיף הטעם "שאין יוצאיין אלא במצב שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ", בגלל שיכולה להיות מציאות של מצה שנילושה בידי פירות שלא יהיה לה דין של מצה עשרה, ואעפ"כ אין יוצאיין בה י"ח, בגלל שאינה יכולה לבוא לידי חימוץ:

איתא בגמרא במסכת פסחים¹⁸: "יכול יצא אדם ידי חובתו בחלות תודה ורקייני נזיר, תיל כו", ופרקן, "ויתפקיד לי דהוה לי" מצה עשרה" (דהיא נילושה בשמן), ומשנני "רבייעית היא ומתחלקת היא לכמה חלות", והינו, שכיוון שנילושה כמעט שמן, "רבייעית שמן לעשרים חלות גדולות", "אין כאן עושר".

וכיוון שע"פ תורה יש מציאות של עיטה שנילושה בידי פירות (שמן) שאינה מצה עשרה — כשןילושה כמעט שמן — אכן יש צורך גם בהטעם שאינה יכולה לבוא לידי חימוץ.

(14) פסחים פ"י ה"א — הובא בתודעה דין זה, והרי שם נתרפרש חילוק זה.

(15) פרטี้ השקו"ט בזה — ראה לקובע שמש בשואה ג".

(16) אף שי"ל שמדובר במ"ש בסוף הסעיף (17) לח, ב (ובפרש"ג).

"כמו שנתבאר בס"י תס"ב עיין שם כל פרטיו

אלא, שמציאות כזו היא מילחה דלא שכיהא, כי, בדרך כלל, כאשר הלישה היא במעט שמן, מוסיפים מים, ואז ה"ז מהר להחמיין.

ולכן הוצרך המהרש"א לבאר ש"אין להקשוט כיוון שלא הי' בכמה חלות ורק רביעית שמן, ע"כ גם מים היו בו¹⁹, וא"כ ה"ל מי פירות עם מים, דממה יותר להחמיין, וממאי יוצא בהם בפסח" — "די"ל דשאני התמ דכהנים זריזין הן קו"י".

ועפ"ז מובן מדוע הסתפקו רוב הפוסקים בטעם דמצה עשרה, ולא הזכו את הטעם שאינו בא לידי חימוץ — כיוון שהצורך בטעם זה הוא רק במציאות רוחקה; ואילו רבינו הוזקן הוסיף גם טעם זה — כדי להבהיר גם מציאות רוחקה זו.

ד. אמן, כד דיקית שפיר, ממשמעות דברי רבינו הוזקן היא שהטעם שצ"ל מצה שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ (לא בא להבהיר מציאות רוחקה, אלא) הוא הטעם העיקרי:

בהתחלת הסימן כתוב רבינו הוזקן: "אין נקרא חמץ בלשון התורה אלא עיסה שנילושה במים ונתחמזה על ידי שאור, או שהניהםה בא עסק עד שנתחמזה מאילוי", או אפילו נתחמזה על ידי דבר אחר שאינה מיננה, כגון על ידי שמרי יין שנתיבבו השמרים בתנוור, הרי זה חמץ גמור, וחיבין עליו כרת, שנאמר²⁰ כי כל אוכל מהמצת ונכורתה וגוו', ולא נאמר כי כל אוכל חמץ, [אלא] לרבות נתחמזה מחמת דבר אחר. אבל עיסה שנילושה במים פירות, אפילו שהטה כל היום ללא עסק עד שנתחמזה, אין זה חמץ, ומותר לאכללה בפסח, אבל אין יוצא בה ידי חובתו .. מפני שהיא מצה עשרה, והתורה אמרה לחם עוני. ועוד, שאין יוצאין אלא למצה שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ אם לא הי' משמרה מהחימוץ, כמו שכתוב בס"י תנ"ג".

כלומר: אריכות הדברים בסעיף זה היא בעיקר בקשר בוגע לעניין החימוץ, ואילו העניין דמצה עשרה נזכר רק בקיצור, כבדך אגב, שהרי גם בלאה"כ אין יוצא בה י"ח; ואילו הטעם דמצה עשרה — עיקר מקומו בס"ו, בוגע לעיססה שנילושה בחmis עם מי פירות", שלא זו בלבד שיכולה לבוא לידי חימוץ, אלא שמדובר להחמיין, ואעפ"כ אין יוצאין בה י"ח, רק " מפני שהיא מצה עשרה".

(19) ולכן לא פריך בגמרה "ויתיפוק לי" — כי בודאי שגם מים היו בו.
(20) בא שם, יט.

ומושמעות הדברים, שעיקר הטעם שאין יוצאין י"ח במצבה שנילושה במאי פירות הוא – בגלל שאינה יכולה לבוא לידי חימוץ, ורק כביש בה גם מים, שאז יכולה לבוא לידי חימוץ, יש טעם נוספת שבগללו אין יוצאין בה י"ח – "מןבי שהיא מצה עשרה".

וצרך להבהיר, מדוע שינה רכינו הוקן מדברי המחבר (שהביא רק הטעם דמצה עשרה) לבאר שצ"ל מצה שכולה לבוא לידי חימוץ בתור טעם עיקרי?

ה. ויש לבאר הסברא שהוצרך במצבה שכולה לבוא לידי חימוץ הוא הטעם העיקרי שאין יוצאין י"ח במצבה שנילושה במאי פירות: הדין שצ"ל מצה שכולה לבוא לידי חימוץ – למדים ממש"ג בפ' בא²¹ "ושמרתם את המצאות": "מצה שצרכיה שימור"²², ואילו הדין ד"לחם עוני" נאמר רק בפ' ראה.⁴

וקדימה זו היא לא רק מצד סדר הכתובים (שאין זה מכירח את הסדר בתושבע"²³), אלא גם מצד סדר הזמן – כי:

הציווי ד"לחם עוני" שבמשנה תורה – נאמר רק בשנת הארבעים, ואילו במשך ל"ט שנים שהיו במדבר, ה"י רק הציווי ד"ושמרתם את המצאות".

[ולהעיר, שגם להרעה שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר הקריבו פסח אחד בלבד²⁴ – אין זו הוכחה שגם מצות אכילת מצה לא קיימו במשך הארבעים שנה].²⁵

ואף שלא היו יכולים לצאת י"ח מצה ע"י ה"מן", כיוון שהמצה צריכה להיות מחמשת מיני דגן⁵ (ואף שה"מן" נקרא "דגן שמים"²⁶, הרי אין זה מחמשת מיני דגן²⁷) – הרי היו יכולים לקנות מתగרי אורה"ע חמישת מיני דגן ולעשות מהם קמח (ע"ד שמצוינו²⁸ בונגוע למנחות, שקנו את הקמח מתగרי אורה"ע)[²⁹].

ועאכו"כ בונגוע לפסח מצרים שהי' לפני מ"ת, "לפני הדיבור" –

(26) תהילים עח, כד. וראה יומה עו, א.

(27) ראה ראב"ע בא שם, טו. תו"ש מילואים לפ' בשלח ע' 299. ושם ג'. נ.

(28) ראה חוו"ה קרבו – מנחות מה, ב. תו"ש שם ע' 301. ושם ג'.

(29) ראה גם תומ"ח הי"ט ע' 56. ושם ג'.

(21) שם, יז.

(22) ירושלמי פסחים פ"ב ה"ד. וראה לקו"ש שם הערכה 20.

(23) כפי שמצוינו בכ"מ שהסדר בתורה שבע"פ שונה מהסדר בתושבע".

(24) פרשי"י בהעלותך ט, א.

(25) ראה רמב"ן שם.

הרי בודאי שהי' אzo רק הציווי ד"ו שומרת את המצות", ולא הציווי ד"לחם עוני"³⁰.

אבל, דוחק גדול לומר שרינו הזקן מביא שצ"ל מצה שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ כטעם עיקרי, בגלל שבמקרים (או בדבר) לא הי' עדין החיוב ד"לחם עוני" — כי, הענינים דפסח מצרים או גם הפסח שבמדבר שנתקבאו בדברי חז"ל, אינם אלא בבחינת "דרوش וקבל שכר"³¹, אבל אין זה עניינו של ר宾נו הזקן בש"ע להבהיר עניין מסוים בגלל פסח מצרים.

ו. ועוד צריך להבין בדברי ר宾נו הזקן (לא רק מדוע הביא הטעם שאין יוצאי אלא במצה שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ, ולא הסתפק בטעם דמצה עשרה, אלא אדרבה) — מדוע הביא את הטעם דמצה עשרה (לא רק בסעיף ו', בנוגע לעיסה שניילושה במ"פ פירות עם מים, שבאה מוכראhim לטעם דמצה עשרה, אלא) מיד בהתחלה הסימן, בנוגע לעיסה שניילושה במ"פ פירות בלבד, שגם לולי הטעם דמצה עשרה, אין יוצאים בה י"ח בגלל שאינה יכולה לבוא לידי חימוץ:

לאחרי אריכות הדברים אודות אופן חימוץ העיסה שניילושה במים (כנ"ל ס"ד), הי' מתאים לסייע בנוגע לעיסה שניילושה במ"פ פירות ונתפהה שאין זה חמץ ומותר לאכליה בפסח אבל אין יוצא בה ידי חובתו — מפני "שאין יוצאי אלא במצה שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ אם לא hei משמרה מהחימוץ, כמו שנתקבואר בס"י תנ"ג";

ולמה כתוב ר宾נו הזקן ש"אין יוצא בה ידי חובתו .. מפני שהוא מצה עשרה והתוורה אמרה לחם עוני, ועוד, שאין יוצאי אלא במצה שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ" — שהכוnis הטעם דמצה עשרה שאינה לחם עוני באמצעות הסעיף שמתחילהו ועד סופו מדבר בעניין החימוץ?!

בשלמא המחבר, שמודגש בהתחלה הסימן "מי פירות בלבד אין מחמיצין כו'", ומיד בסעיף שלах"ז: "מי פירות עם מים ממהרים להחמיר" — הוזכר להזכיר מיד ש"היא מצה עשרה וקרא כתיב לחם עוני";

אבל ר宾נו הזקן, שלא הזכיר בהתחלה הסעיף עד תערוכות מים — הי' לו להביא העניין ד"מצה עשרה" רק בסעיף ו': "עיסה שניילושה

(31) סוטה מד, א. ושות.

(30) ראה לקו"ש שם העירה 4.

במילים עם מי פירות, אע"פ שהיא יכולה לבוא לידי חימוץ, אין יוצאין בה י"ח אם שמרה מהחימוץ ואפאה מיד, מפני שהיא מצה עשרה, והתורה אמרה לחם עוני",

ואינו מובן למה הביא הטעם למצה עשרה בהתחלה הסימן – בתוך אריכות הדברים ש"אין נקרא חמץ בלשון התורה אלא עיטה שנילושה במילים ונתחמצה וכו' (שבהמשך לזה מסיים ש) אין יוצאין אלא למצה שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ", כך, שלכאורה אין מקום להפסיק ולהכנס בammed צע כמה תיבות אודות מצה עשרה!

ואם נאמר שרביינו הוזקן הוצרך להזכיר גם הטעם למצה עשרה בגלל דעת הפוסקים שהזו עיקר הטעם שאין יוצאין י"ח למצה שנילושה במיל פירות (גם לולי הטעם שאין יוצאין אלא למצה שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ) – ה"י לו להקדים בהתחלה הסימן שיש חוב לאכול לחם עוני, ולכן עיטה הנילושה במיל פירות אין יוצאין בה י"ח מפני שהיא מצה עשרה (ואח"כ להוסיף שיש גם חוב למצה שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ, ולכן אין יוצאין י"ח בעיטה שנילושה במיל פירות, כיוון שאינה יכולה לבוא לידי חימוץ).

ומזה שרביינו הוזקן הניס את הטעם למצה עשרה בתוך אריכות הדברים בעניין החימוץ, משמע, שענין החימוץ הוא הטעם העיקרי גם בנוגע למצה עשרה, שאינה יכולה לבוא לידי חימוץ, כדלקמן.

ז. ויש לומר הbiasior בזה – לא ע"פ נגלה דתורה (שם אין תירוץ לשאלת הנ"ל⁽³²⁾), כי אם ע"פ biasior עניין "מצה עשרה" כפי שהוא ברוחניות הענינים כפי שתואר בפנימיות התורה (במאמר הצ"צ⁽³³⁾ שנזכר לעיל⁽³⁴⁾, יתבארו דברי רבינו הוזקן בשור"ע הנ"ל באופן חד וחלק. וכמו בדבר כמ"פ⁽³⁵⁾ שכגון-דיא מודגש הקישור והשייכות של נגלה וחסידות כו').

ח. תוכן הbiasior – ש"לחם עוני" שנילוש רק במילים, שאין בהם טעם, מורה על העבודה מצד קבלת עול, אחכפייא, ואילו "מצה עשרה", שנילושה בשמן ויין וכו', שיש בהם טעם, מורה על שלימות העבודה מצד טעם ודעת, שעי"ז נשלה בדרך מלילא האפשרות לעניין של חימוץ ורע

(33) אויה"ת דרושים לפסח ע' תנג ואילך.

(34) בד"ה והניף ידו דאחס"פ פ"ב ואילך

(טור"מ חמ"ז ס"ע 314 ואילך).

(35) ראה גם TOUR"מ שם ע' 174. וש"ג.

(32) כמו התירוץ (בדוחק עכ"פ) על

השאלה מודיע הbiasior הטעם ש"ל מצה

שיכולה לבוא לידי חימוץ (בתוර טעם עיקרי),

בגלל שבפסח מצרים לא ה"י עדין החשוב

ד"לחם עוני" (כנ"ל ס"ה).

(אתה הפכא), ולכן, ביצי"מ, כשיוצאים מהמעמד ומצב ד"עברי פרעה" ונעים "עברי ה'", צריכה להיות העבودה ד"ל�� עוני", מצד קבלת עול, שאו הוא במעמד ומצב שיש נתינה מקום לעניין של חימוץ ורע, ויש צורך בתביעות ושמירה שלא יבוא לידי חימוץ. זהה הקשר בין מצה עשרה בתביעות ושמירה שלא יבוא לידי חימוץ. ושלילת האפשרות שיבוא לידי חימוץ, שבפנימיות העניות תלויות זב"ז — הוגה ע"י כ"ק אדמור"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ז ע' 124 ואילך. ועפ"ז יש לבאר דברי רבינו הוזן, שסבירו הטעם דעתה עשרה באמצעות הסעיף שהחילתו בביור אופן חימוץ העיטה שנילושה במים, וסיומו "שאין יוצאי אלא במצה שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ אם לא הייתה שומרה מchimpוץ" — כדי לרמז שהטעם "שאין יוצאי אלא במצה שהיתה יכולה לבוא לידי חימוץ" הוא הטעם העיקרי גם על זה שאין יוצאים י"ח במצה עשרה, כיון שאינה יכולה לבוא לידי חימוץ, שענין זה לא הי' משתמש אילו רבינו הוזן הי' כותב בסגנון אחר.

ט. אך עפ"ז צריך להבין, מדוע אין יוצאים י"ח במצה שנילושה במים עם מי פירות, לאחר שכולה לבוא לידי חימוץ, ואדרבה, ממהרת להחמיר (שהזמודגש יותר הוכיח בענין דاتفاق)? !

ויש לומר הביאור בו, שלאחרי שנארה מצה שנילושה במ"פירות מפני שאינה יכולה לבוא לידי חימוץ, או נעשה "מצה עשרה" דבר האסור עצמו, גם כשמערב מים במ"פירות, שאז יכול לבוא לידי חימוץ, ובמיילא בטל הטעם שבגללו הי' תחילת האיסור, כך, ש"מצה עשרה" נחשב גם כמו טעם בפני עצמו.

וע"ד שמצוינו בכמה גזירות דרבנן, שגם לאחרי שבטל טעם האיסור, הרי זה נשאר דבר האסור עצמו³⁶.

וכידוע הדוגמא לזה מדיני סוכה [והרי בכמה עניינים ילפין זמ"ז], כמו החיוב לאכול בסוכה בלילה הראשונה, שלמדין בגזרה שוה מהג המצות, נאמר כאן בחג הסוכות בחמשה עשר יום לחודש, ונאמר להלן בחג המצות בחמשה עשר יום לחודש, מה ט"ז יום האמור להלןليلת הראשונה חובה לאכול כזית מצה .. אף ט"ז האמור כאן חובה לאכול בסוכה"³⁷] — בוגוע לסייע בנסרים שיש בהם ארבעה, וגם כאשר "הפקן על צידיהן", שהוא פחות מג', פסולה, דכיון שיש שם פסול עלייהן, "נעשו כשפודין של מתכת" הפסולין לסכך בכל עניין שהופכן³⁸.

(37) שו"ע אודה"ז או"ח סטורל"ט סי"ז.

(38) סוכה יד, ב וברופש"י.

(36) ראה צפע"ג לרמב"ם הל' חמץ ומצה פ"ז ה"ב.

ו. וביאור העניין בעבודת האדם:

לכארה אינו מובן: כיוןשמי פירות מורה על הבנה והשגה שפועלת Athafca, איך יתכן שע"י עירוב מים יוכל להחמיר?!

אך העניין הוא — שגם מי שעבודתו היא באופן של מצה עשרה, מתוך הבנה והשגה ועריבות ("געשמאק") כו', הרי גם עלייו אמרו חז"ל³⁹ "אל תאמין בעצמך כו'", ולכן צריך להזהר שהיצה"ר לא יערב מעט מים — מים שאיןם ע"פ תורה⁴⁰ — שהוא"ע ישות עצמו, שאז, הנה לא זו בלבד שיכול לבוא לידי חימוץ, אלא אדרבה, שמהר להחמיר יותר מאשר מי שלא הגיע לדרגת העבודה ד"מצה עשרה", כיון שההבנה וההשגה שלו יכולה להיות מנוצלת באופן ההפוך, כמו"ש⁴¹ "חכמים מה להרע", הינו, שמנצלים את החכמה כדי להרע (נוסף על החסרון יכול להיות מצד עצם ההגבלת של עניין הבנה וההשגה, לעשות רק מה שמונה ומתקבל ("וואס עס לייגט זיך") בשכלו).

וככלות העניין בזה — כדיוע ש"כל הגודל מחייב יצרו גדול הימנו"⁴², וכਮבוואר בספרי מוסר וספריו חסידות⁴³ שני שמצו במדרגה נעלית יותר צריך להזהר שלא יפול למטה יותר, כי כל הגבוה יותר, כשונפל, נופל למטה יותר, וכן שאדם הנופל מדרגו אזי יכול להיות גרווע יותר מחי רעה, וכמו"כ יהודי שיש לו נפש אלקית, יכול לגבור הירוס וחורבן ח"ו, ע"י ניצול כחות אלקיים שלא כדבוי, שלא בערך יותר מאשר אינוי-יהודוי, שהוא מוגבל בכוחות הטבע בלבד. ועד"ז אצל בני גופה — כמאроз"ל⁴⁴ תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה", משא"כ עם הארץ, וכן אמרו⁴⁵ "שגנת תלמוד עליה זדון", הינו, "ששוגות נעשו להם כזדונות".

(43) ראה מאמרי אדרה"ז הקצרים ע' מה.
אדראם"ז בלק ריש ע' איתקצב. אסתור ס"ע
שנא. וש"ג.

(44) שבת קיד, א.
(45) ב"מ לג, ב.

(39) אבות פ"ב מ"ד. ברכות כת, א.
(40) ראה אבות פ"א מ"א.
(41) ירמי"ד, כב.
(42) סוכה נב, ט"א.

הוספה

א

יד תמוז תש"ח

הו"ח א"י נו"ם עסק בצד' וכ'ו'
מהור"מ שי

שלום וברכה.

מכתבו מי"א סיון קבלתי, ולפלא שלא קיבל מענה שלי על מכתביו דג' משפטים וח"י אד"ש וגם הקונטרסים שנשלחו במשך הזמן שאין מזכירים. ואבא בזה עוד הפעם על הסדר.

א) ת מהר"ל להמליח נתקבלו כבר. מה שנשאר אצל השיעך למלי"ח, הרי מסר לאחי שי ע"פ המברק שלי נו"ן ליט', ואח"כ ביקש את אחיו הרשי'ז שי שיכתוב לו בקשתי למסור לאחי עוד כהנה. ובודאי מילא בקשתי זה מכבר. ומתובו להודיעני כמה עלי ליתן להרש"ז להשלים את כהניל'.

ב) בנוגע למר דב זעירא יודיעני חוו"ד אם כתוב לו ישר (ואז בודאי יכתוב לי כתבתו) או ע"י כבוי.

א

נשלחה על נייר המכתבים של המל"ח.
מהור"מ: גוראי', ת"א. אגרות נספחת אליו — אג"ק חכ"ה אגרת ט'תס', ובהנסמן בהערות שם.

מענה שלי על מכתביו דג' משפטים: אג"ק ח"ב אגרת שלו. מהר"ל להמליח: ראה אג"ק חכ"א אגרת זתתית (חג הגולה ה'תש"ח; ס"א — "מטובו לאיזה סכומים וכמה מהשיעורים להמליח קה"ת ומהנה נכנטו בסכום הכללי שנתן לרוח"ל בהיותו כאן").

מוסר לאחי': הו"ח א"י נו"ם ובעל מדות ישראל Ari' ליב. וראה גם אג"ק ח"ב אגרת ריח. רסא. ליט': = ליטרות (לירות כסף).

למר דב זעירא: הוא מר דב רוזן, סופר ועתונאי, שלקראת ח"י אלול תש"ה הדפיס באחתק"ז — בהוצאת ארגון בני עקיבא — קונטרס "בעל התניא" — ורכי שניאור זלמן מלראי' (במלאות מאთים שנה להולדתו)**, ובמשך השנים אף כתב איזה מאמרים (והרציא) בנושא חסידות חב"ד ומיסודה (כולל — לקרהת ט' כסלו תש"ח, במכ"ע "הצפה"). וראה גם אג"ק שם אגרת שלו (עש"ק י"ז אדר ראשון תש"ח; ס"ג — ת"ח بعد שלחו המאמרים של דב זעירא .. ואם יודיעני הכתובת שלו אכתוב להניל' (אם לפ"ד טוב שייה' המענה ע"י כב' אשלח על ידו ועל החלתו אשען בזה").

*) בשנת תשכ"ב י"ל מהזרא תנינא של הקונטרס, ובחילתו שם נדפס מכתב כ"ק אדמור"ר מהור"ץ נ"ע אליו:

ג) מוסג"פ מכtab מהמלי"ח, וכשויודיע מקבלתו אכניס נ שקל להרש"ז
(המכ' נשלח בפ"ע אטמול).

ד) בעניין החבילות שומרה שקבל, אם יודיע בפרטות (ע"ש מי נתקבל, מי
היא המשלח, והכמות — דכל חבילה) אולי אפשר יהיו ברור שומרה של מי
נתקבל, אף שא"י אם יש נפ"מ כי השומרה של חלק נקנתה בכף שהוקבע
לשם כך ושהוציאו **כולו ע"ז** ... בכל אופן אם יודיע הנ"ל אנסה לברר.

ה) מוסג'ר פה קוונטרס ומכי לחג הגאולה.
מחכה לאישור קבלת מכ' זה עם המוסג"פ ופ"ש כל הדוויש.

הרב מנחם שנייאורסאן

מטובו להודיעני בחזרה הפרטים ע"ד ש"ב פנחס לנדא וככ"ב. ות"ח
מראש.

השומרה שלחץ: ראה גם לעיל (במיילואים) אגרת ג' ניסן תש"ח (בمعנה ליבורק שנשלחה
מתלאבב למחרנה ישראל בתאריך הנ"ל — בו מודיעים שנמצאים הרבה בני ישיבת שאין להם
מצח שומרה, ומבקשים שישלחו קצת לדואר-ארoir ממוען [זמה"ר משה זאב ירושלבסקי]:
לשוחח מכ' מחרנה שלח אד"ש שומרה לשם.
קוונטרס .. לחג הגאולה: יב"ג תמוז ה'תש"ח (קוונטרס נט). נדפס לאח"ז בסה"מ תש"ח ע'
237 ואילך.

ומכ': "אל תלמידי התמיימים" — אג"ק אודמור מהורי"ץ ח"ט אגרת גירן (ע' תמו ואילך).
ש"ב פחוס לנדא וככ"ב: הוא ר' פנחס ליב וווגטו מרת רחל לנדא, חתנו ובתו של מה"ר
משה הכהן הארענשטיין — חתנו של כ"ק אודמור מהר"ש נ"ע. כמה ימים לפני כתיבת אגרת
זו, ביום י"א תמוז תש"ח, נהרג בנים יחידם — ולמן דוד לי"ד — בקרבות שנערכו באזור
לטרון. וראה גם אג"ק ח"ב אגרת שפ (ט"ז תמוז תש"ח; ס"ה).

ב"ה, ז' תמוז, תש"ז
ברוקליין

אל הנכבד איינאי מר. ד. זעירא שי'

שלום וברכה!

על ידי יدي עוז מחותי וויה א"י א"מ מהר"ר חיים יוסף שי' רוזנבלום קיבלתי את קוונטרסו
"בעל התניא" ותודה רבה.
אתעניין לדעת אם הוא מזמין עם אני'ש שי' חסידי חב"ד ואם משתתף עמם בתהמודות
ביימי דפרא, והשיית' יעוזרו בגשמיות וברוחניות.

יוסף יצחק

ב

ב"ה, אדר"ח תמו תשכ"ה
ברוקלין

הרה"ג וויח איינא נויען
מוחר"ש שי הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב בצירוף הספר מדרש פליאה עם פירוש כת"ר
חלק א'.

ויהי רצון אשר מותוק הרחבה בगשמיות וברוחניות, ירבה חילו לאורייתא
הנגלת והנסתר, וכמ"ש גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, וביאר ופירש כ"ק
אדמוני הצמח צדק, מיוסד על דברי הזוהר חז"ג קני"ב ע"א, שבקשת דוד בזה
היתה, גל עיני ואביטה נפלאות, ר"ל לא הלבוש (דאורייתא) בלבד כי אם נשמתא
וכו', וכמובן ג"כ מדברי הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות, שהזו עניין דבש

ב

מוחר"ש שי הכהן: וויס, רב ביהמ"ד בית שלום — ברוקלין. מלפנים רב ואב"ד קהיל יראים
— אהעה.

הספר מדרש פליאה עם פירוש כת"ר חלק א': ברוקלין, תשכ"ה.
חילו לאורייתא: ע"פ ב"מ פד, א.

וכמ"ש גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך: תהילים קיט, יח.

וביאר ופירש כ"ק אדמוני הצמח צדק: עה"פ שם — יהל אור ס"ע תנט ואילך.
דברי הזוהר זה"ג קני"ב ע"א: "ובפ' בהעלותך דקנ"ב ע"א שיש בחתורה לבושה וגופא ונשmeta
ונשmeta לנטה, וע"ז בקש דוד גל עיני ואביטה נפלאות ר"ל לא הלבוש בלבד כ"א גם נשmeta
כו"ז יהל אור שם — ס"ע התנט).

מדברי הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות .. (ע"פ חגיגה יג', א): "וזהרמב"ם בהקדמתו
לפירוש המשנה דצ"ה ע"ב* פי' גל עיני ואביטה נפלאות זהו עניין דבש וחלב תחת לשונך,
ומבוואר בغمרא חגיגה יג' ע"א דדבש וחלב זהו עניין מעשה מרכבה כו'" (יהל אור שם — ע'
(טא)).

* ד"ה אחר כן ראה להסתפק (בכמה דפוסים — אמשטרדם, תקי"ב; סלאוויטא, תקס"א וועוד
— צה. ב). — ושם, לאחר ש מביא מענת רב יוסף ל"סבי דפומבדיתא" (שביקשו ממנו ללמדם
מענה מריכבה): "תניינהaho דבש וחלב מהת לשונך (שה"ש ד, יא), דברים המתווקין מדבר וחלב
יהו תחת לשונך" (חגיגה שם), ומبار ש"שענני" דבר זה — שהחכמות המתווקות שהנפש תנעם בהם,
כמו שינעם החיז בדבש וחלב, צרכיהם להסתירם ושליא ידבר בהם ואיל יעלו על שפת לשון בשום
פנים, והוא ש אמר תחת לשונך, שהענינים האלה אינס ממה שרاري ללמידה ולהגות בס בישבות
החכמה כי" — ממשיך וכותב: "וואין לאדם .. אלא לענוב עניינו ביד הבורא ולחתפל אליו
ולחתחן לבוננה ולהוראות ולגנות לו השודות הגנחות בכתבוב, כמו שמצאו דוד ע"ה עשה כן
באמרנו גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך כו'."

וחלב תחת לשונך (ע"פ חגיגה יג' א), עיין בפירוש הצ"ץ לתהילים על הכתוב, שע"פ הניל הרי מחבר הכתוב ומיחד הנгла והפנימית, הלבוש והנשמה, ובלשונו שהנפלאות — הנשמה — يتגלת בתורת הנгла, כי תורה אחת היא, שמצויה מובן ג"כ גודל הכרח לימוד פנימיות התורה גם להבנת הנгла שתהיה כדברי, עי"ש בזוהר, ובארוכה בהקדמת הרוח"ו לשער ההקדמות להאריז"לandi החי, ובודאי לדכוותי הארכיות בהאמור אין צורך.

בכבוד וברכה.

ובלשונו: של הכתוב ("גָּל עַנִּי גֹּו מִתּוֹרְתָּךְ"). וראה תומ"ם סה"מ אייר ע' רצד. וש"ג. תורה אחת: לשון הכתוב — בא יב, מת. ועדו.

בהקדמת הרוח"ו לשער ההקדמות להאריז"לandi החז"י: נדפסה ג"כ בהוספה לקונטרס עץ החיים.

לעילי נשות

מרת מלכה ריזל בת הרה"ח ר' מרדכי דובער ע"ה

רָאֹזְעַנְפָעֵלֶד

נפטרה ח' אייר, ה'תשפ"ב

תִּנְצִיבֵה'

נדפס על ידי ולזכות בתה וחתנה

מרת נחמה דינה ובעלה הרה"ת ר' יוסף יצחק הכהן

וירוצאי חלציהם

שיכחו לאורך ימים ושנים טובות

כ"ץ